

Memo

Woonplaatsbeginsel

Januari 2017
Versie 2.0

Inleiding

In de Jeugdwet bepaalt het woonplaatsbeginsel welke gemeente verantwoordelijk is voor het inzetten van jeugdhulp en de uitvoering van maatregelen in het kader van jeugdbescherming en jeugdreclassering. De verantwoordelijke gemeente is in beginsel de gemeente waar de ouder met gezag woont. Bij elke cliënt moet getoetst worden of de gemeente waar de hulp wordt aangevraagd/opgelegd wel de verantwoordelijke gemeente is. Dit kan uitgezocht worden aan de hand van het "Stappenplan bepaling verantwoordelijke gemeente" (bijlage 3).

Het vaststellen van het woonplaatsbeginsel kan ingewikkeld zijn, maar er is altijd een uitkomst wie de verantwoordelijke gemeente is. In juli 2016 is er een nieuw factsheet Woonplaatsbeginsel opgesteld door de VNG. Naar aanleiding van deze factsheet is de memo over hoe de Friese gemeenten kunnen omgaan met de praktische consequenties van het toepassen van het woonplaatsbeginsel aangepast.

Verantwoordelijkheid vaststellen woonplaats

Op grond van de wet is de gemeente verantwoordelijk om het woonplaatsbeginsel toe te passen. Dat betekent dat de gemeente moet verifiëren of een jongere zich bij de juiste gemeente heeft gemeld, of dat een verzoek om toewijzing-bericht vanuit een jeugdhulpaanbieder aan de juiste gemeente is gezonden. Hieronder volgen een aantal algemene richtlijnen om te bepalen wanneer welke gemeente verantwoordelijk is:

1. Een minderjarige volgt de woonplaats van hem die het gezag over hem uitoefent, de onder curatele gestelde die van de curator. Wanneer beide ouders samen het gezag uitoefenen over hun minderjarige kind, maar niet dezelfde woonplaats hebben, dan volgt het kind de woonplaats van de ouder bij wie het feitelijk verblijft dan wel laatstelijk heeft verbleven.
2. Als een gezagsdrager geen verantwoordelijkheid wil nemen voor zijn/haar minderjarige kind dan wordt gekeken naar het hoofdverblijf van de jeugdige door te kijken waar het kind woont en waar het sociaal netwerk van het kind is. De gemeente van de gezagsdrager waar het kind het meest verblijft en waar het sociaal netwerk van het kind is, is verantwoordelijk.
3. In geval van voogdij door een gecertificeerde instelling is het werkelijk verblijf van de jeugdige bepalend.
4. In geval van voorlopige voogdij is die gemeente verantwoordelijk waar de ouder die het gezag had, woont.
5. In het geval van tijdelijke voogdij is de verblijfplaats van de jeugdige bepalend.
6. In het geval dat het gezag bij de pleegouders is, is de gemeente verantwoordelijk waar de gezagsdrager in het BRP staat ingeschreven.
7. In geval dat de woonplaats, bedoeld onder 1, 3 en 5 onbekend is, dan wel buiten Nederland is, dan is het werkelijke verblijf van de jeugdige op het moment van de hulpvraag bepalend.

Als een jeugdige 18 jaar wordt, is er geen gezagsrelatie mee. Daarom wordt in dat geval uitgegaan van het adres van de jeugdige.

Bepaling gezagsdrager

Voor het vaststellen van de gezagsdrager gelden de volgende regels:

Wanneer cliënt zich meldt bij het gebiedsteam / de gemeente:

1. Dan checkt het gebiedsteam / de gemeente de woonplaats van de gezagsdrager door middel van het GBA en/of de woonplaatstool, zie hiervoor de factsheets van de VNG en het stappenplan welke zijn toegevoegd als bijlagen. In het geval dat de gebiedsteams hiervoor systemen moeten raadplegen waarvoor ze vanwege privacy wetgeving niet toe gerechtigd zijn, nemen zij contact op met de desbetreffende gemeente met het verzoek om uit te zoeken waar het gezag ligt.

2. Als stap 1 onvoldoende duidelijkheid biedt kan de gemeente de jeugdhulpverlener of de gecertificeerde instelling vragen hoe de gezagsrelatie ligt, deze heeft immers contact met het gezin.
3. Als stap 1 en 2 onvoldoende duidelijkheid bieden, kan de gezagsverhouding opgevraagd worden bij rechtspraak.nl. Dit zal slechts bij een klein deel van de populatie nodig zijn.

Wanneer cliënt zich meldt bij een jeugdhulpverlener:

1. De jeugdhulpverlener maakt op basis van de eigen administratie of eigen waarneming een inschatting van de woonplaats van de gezagsdrager.
2. Als stap 1 onvoldoende zekerheid biedt, dan neemt de jeugdhulpverlener contact op met de meest waarschijnlijke gemeente. Het is op basis van de wet aan de gemeente om uit te zoeken welke gemeente verantwoordelijk is.
3. Een jeugdhulpverlener meldt vervolgens in het kader van de directe verwijzroute dat een zorgtraject is gestart.
4. Mocht na de melding blijken dat de genoemde verantwoordelijke gemeente toch niet de gezaghebbende gemeente is, dan zoekt de gemeente uit bij welke gemeente dan wel het gezag ligt. Het is in alle gevallen de verantwoordelijkheid van de gemeente om uit te zoeken waar het gezag ligt. Dit is in de wet geregeld.

Wanneer de gemeente uitgezocht heeft bij welke gemeente gezag ligt, dan neemt zij contact op met deze gemeente en informeert tevens de jeugdhulpverlener. Beide gemeenten maken afspraken over de overdracht en betrekken hier de cliënt (zijn gezagsdragers) en de jeugdhulpverlener bij.

5. Mocht na het versturen van een factuur door een jeugdhulpverlener alsnog blijken dat de factuur naar de “verkeerde” gemeente is gestuurd, dan is het aan die gemeente om uit te zoeken waar het gezag ligt.
 - a. De “verkeerde” gemeente informeert de jeugdhulpverlener hierover. De jeugdhulpverlener haalt de factuurregel terug bij de “verkeerde” gemeente en dient vervolgens de factuurregel in bij de verantwoordelijke gemeente.
 - b. De “verkeerde” gemeente informeert gelijktijdig de gemeente die wel verantwoordelijk is en draagt eventuele dossiers over.

Er zijn verschillende uitkomsten mogelijk bij het toepassen van het woonplaatsbeginsel.

1. De gemeente waar de jeugdige hulp vraagt is verantwoordelijk.
2. De gemeente waar de jeugdige om hulp vraagt is niet verantwoordelijk, maar een andere gemeente is verantwoordelijk.

In het laatste geval is de gemeente waar de jeugdige de hulpverlening heeft aangevraagd verantwoordelijk om de daadwerkelijke formeel verantwoordelijke gemeente direct te informeren.

Woonplaatsbeginsel bij verhuizing of bij wijziging gezag

Wie is er verantwoordelijk voor de continuïteit van zorg bij verhuizing of wijziging gezag als op basis van het woonplaatsbeginsel de verantwoordelijkheid van de ene naar de andere gemeente overgaat?

Vragen die hierbij spelen zijn:

- Blijft de afgegeven beschikking geldig?
- Onder welke voorwaarden dient de hulp verleend te worden?
- Welke gemeente betaalt de hulpverlening?

De Jeugdwet zegt hierover in de memorie van toelichting: artikel 12, vijfde lid:

“Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat als de ouder van wie de woonplaats wordt afgeleid overlijdt of zijn gezag of zijn hoedanigheid verliest, de afgeleide woonplaats voortduurt, totdat er een nieuwe woonplaats is verkregen.”

Wanneer een gemeente bij een verhuizing of een wijziging van het gezag verzuimt de wijzigingsinformatie te sturen naar de aanbieder en de nieuwe verantwoordelijke gemeente, dan blijft de ‘oude’ gemeente financieel verantwoordelijk. De ‘oude’ gemeente betaalt de factuur en maakt met de nieuwe gemeente afspraken over de onderlinge verrekening. Pas als aan de volgende twee voorwaarden voldaan is, is de financiële verantwoordelijkheid daadwerkelijk overgedragen naar de nieuwe gemeente:

1. De oude gemeente moet eerst de aanbieder informeren over de wijziging;

2. De nieuwe gemeente moet zich bereid verklaren richting de aanbieder om de verantwoordelijkheid over te nemen.

Vanaf dat moment kan de aanbieder opvolgende facturen naar de nieuwe gemeente sturen.

Daarnaast zijn er door de VNG de volgende inhoudelijke afspraken opgesteld, die gemeenten richting geven bij het omgaan met het woonplaatsbeginsel in gevallen van verhuizing:

1. *Geldigheid van de beschikking*

Als de woonplaats in de zin van het woonplaatsbeginsel wijzigt, blijft de beschikking vanuit de “oude” gemeente geldig voor de duur waarvoor de beslissing is afgegeven met een maximum van één jaar. De “nieuwe” gemeente respecteert de beslissing van de “oude” gemeente en geeft geen nieuwe beschikking af. Alleen als de betrokken gezagsdrager dat wenst wordt de oude beschikking stopgezet. In dat geval is in de “nieuwe” gemeente opnieuw toegang nodig via het wijkteam of één van de wettelijke verwijzers.

2. *Continuïteit van hulpverlening*

De gezagsdrager bepaalt zelf of de hulp bij de bestaande hulpverlener wordt gecontinueerd of dat er een nieuwe hulpverlener wordt gezocht. Omwille van de continuïteit kan de gezagsdrager bij dezelfde hulpverlener willen blijven. Maar als de afstand na verhuizing te groot is geworden, kan de gezagsdrager ook kiezen voor een nieuwe hulpverlener, dichterbij de woonplaats. Als de gezagsdrager ervoor kiest om het hulptraject bij dezelfde hulpverlener af te maken, is het van belang of de “nieuwe” gemeente een contract heeft met de jeugdhulpverlener of niet.

- Als er géén contract is tussen de aanbieder en de “nieuwe” gemeente blijven de voorwaarden (tarief, duur, kwaliteitseis e.d.) van de “oude” gemeente van kracht. De “nieuwe” gemeenten neemt deze voorwaarden dus over voor de duur van het hulptraject (maximaal 1 jaar).
- Als er wel een contract is tussen de jeugdhulpverlener en de “nieuwe” gemeente, gelden vanaf het moment waarop de verhuizing definitief is geworden de voorwaarden, zoals die in het contract met de “nieuwe” gemeente zijn gesteld.

3. *Administratieve afhandeling*

Conform het woonplaatsbeginsel is de “nieuwe” gemeente verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling en de betaling op het moment dat de verhuizing van de gezagsdrager definitief is geworden. Deze is definitief wanneer gezagsdrager zich ingeschreven heeft in het BRP. Hier kunnen zich de volgende situaties voordoen:

- a. De verhuizing of wijziging van het gezag wordt gemeld door de jeugdhulpverlener. Hierbij controleert de “oude” gemeente deze melding met het GBA en/of woonplaatstool en stuurt vervolgens een gewijzigd JW301 bericht via Vecozo naar de jeugdhulpverlener en neemt contact op met de “nieuwe” gemeente. En;
- b. De “nieuwe” gemeente krijgt de melding van deze wijziging. De “nieuwe” gemeente geeft de wijziging dan door aan de jeugdhulpverlener en stuurt een gewijzigd JW301 bericht. Tevens nemen zij dan contact op met de “oude” gemeente.

De “oude” en de “nieuwe” gemeente kunnen onderling afspraken maken over de betaling en de afhandeling, maar dit doet niets af aan de verantwoordelijkheidsverdeling.

Het heeft de voorkeur om landelijk dezelfde werkwijze te hanteren aangezien verhuizingen niet alleen binnen de regio hoeven plaats te vinden, maar ook daarbuiten. Continuïteit van zorg staat voorop. In november 2016 is er afgesproken dat de inhoudelijke afspraken die de VNG heeft opgesteld, ook als Friese gemeenten gehanteerd zullen worden.

Via de nieuwsbrief wordt u op de hoogte gebracht van de meest recente versie van de contactpersonenlijst voor gemeenten. Gemeenten geven wijzigingen in contactpersonen door aan SDF om ervoor te zorgen dat deze lijst actueel blijft.

Bijlagen:

1. Factsheet woonplaatsbeginsel 2016
2. Stappenplan bepaling verantwoordelijke gemeente 2016
3. Factsheet woonplaatsbeginsel in de praktijk
4. Contactpersoon per gemeente